

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Witold Wasilewski, ur. 2 VIII 1972 r.

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

Stopień **doktora nauk humanistycznych w zakresie historii**, przyznany na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego (UW) 24 marca 2004 r., na podstawie rozprawy „*Marian Zdziechowski wobec myśli rosyjskiej przełomu XIX i XX w.*” Promotorem był prof. dr hab. Szymon Rudnicki (UW). Recenzenci: prof. dr hab. Leszek Jaśkiewicz (UW), dr hab. Zbigniew Opacki (Uniwersytet Gdański).

Tytuł **magistra historii**, uzyskany w Instytucie Historycznym UW 3 lutego 1998 r. (z wynikiem celującym). Praca „*Wyprawa bukowińska Stanisława Jabłonowskiego w 1685 roku*”, napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Jaremy Maciszewskiego, recenzentem był dr hab. Mirosław Nagielski.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych i praktyce zawodowej

1 XII 1998–30 VI 2003 – słuchacz Studium Doktoranckiego Wydziału Historycznego UW, jako doktorant stypendysta prowadziłem zajęcia dydaktyczne: Wstęp do Badań Historycznych dla studentów historii, Historia Społeczna dla studentów socjologii.

1 IX 2001–31 VIII 2003 – Gimnazjum nr 16 Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Warszawie, niepełny etat, nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie.

2004–2007 – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, pracownik nieetatowy, wykładowca historii Rosji dla studentów historii i historii kultury.

Od 2 XI 2004 do chwili obecnej – Instytut Pamięci Narodowej, pracownik etatowy, najdłużej w Wydziale Badań Naukowych Biura Edukacji Publicznej, aktualnie w Wydziale Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł Archiwum.

Od 16 IV 2018 do chwili obecnej – Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, Ośrodek Naukowo-Metodyczny, niepełny etat, redaktor naczelny pisma „Studia i Materiały CBW”.

4. Wskazane osiągnięcie

a) Wydawnictwo źródłowe *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951-1952*, poprzedzone obszernym wstępem mającym charakter monografii.

b) *Mord w Lesie Katyńskim, Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951-1952*, tom 1, wstęp, wybór i opracowanie Witold Wasilewski, przełożył Wacław Jan Popowski, Wydawnictwo IPN, Warszawa 2017.

Mord w Lesie Katyńskim, Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951-1952, tom 2, wstęp, wybór i opracowanie Witold Wasilewski, przełożył Wacław Jan Popowski, Wydawnictwo IPN, Warszawa 2018.

c) W latach 2017-2018 ukazała się edycja dokumentów dochodzenia Izby Reprezentantów Stanów Zjednoczonych pt. *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951-1952*, t. 1-2, w całości opracowana przeze mnie. Pierwszy tom edycji został poprzedzony obszernym wstępem mojego autorstwa pt. *Dorobek komisji katyńskiej Kongresu Stanów Zjednoczonych*. Całe dzieło proponuję jako podstawę habilitacji. Osiągnięcie polega na zbadaniu i przedstawieniu dziejów komisji katyńskiej Izby Reprezentantów Kongresu Stanów Zjednoczonych.

W 1951 r. Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych powołała do życia Specjalną Komisję Śledczą do Zbadania Faktów, Dowodów i Okoliczności Mordu w Lesie Katyńskim. Pracami siedmioosobowej komisji kierował kongresmen z Indiany, demokratą Ray Madden. Do końca 1952 r. Komisja Maddena prowadziła śledztwo, gromadząc dowody rzeczowe i przesłuchując przeszło stu świadków w Stanach Zjednoczonych i Europie. Dochodzenie zaowocowało potwierdzeniem i udokumentowaniem odpowiedzialności Związku Sowieckiego za mord katyński. Komisja odsłoniła również motywy i mechanizmy zatajania w USA wiedzy o zbrodni katyńskiej w okresie II wojny światowej oraz po jej zakończeniu. Wykonanie wskazanej jako osiągnięcie pracy miało na celu przedstawienie dziejów komisji katyńskiej Izby Reprezentantów we wszystkich najważniejszych aspektach, tj. w zakresie genezy, przebiegu i wyników jej działalności.

Realizacja celu była poprzedzona wieloletnimi badaniami. W ich trakcie przebadłem archiwalia proveniencji: polskiej (Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Instytut Polski i Muzeum Sikorskiego w Londynie), amerykańskiej (z zasobu National Archives and Records Administration, m.in. kopia zespołu komisji Maddena w IPN-KŚZpNP), rosyjskiej (Rossijskij Gosudarstwiennyj Archiw Socjalno-Politiczeskoj Istorii i Gosudarstwiennyj Archiw Rossijskoj Fiederacyi w Moskwie) i brytyjskiej (The National Archives w Londynie). Niezbędne było przyswojenie całej opublikowanej w Stanach Zjednoczonych spuścizny komisji Maddena. Kwerendą objąłem również inne źródła drukowane, m.in. druki kongresowe i prasę wydawaną w kilku językach. Dla rozwoju wiedzy o kontekście międzynarodowym prac komisji duże znaczenie miała kwerenda w RGASPI. W jej trakcie odnalazłem decyzję Biura Politycznego Komitetu Centralnego WKP(b) z 1952 r. w sprawie odpowiedzi ZSRS na wniosek amerykański o pomoc w śledztwie katyńskim. Decyzja wyznaczyła kierunek postępowania państw bloku wschodniego wobec komisji Maddena. Część wyników badań przedstawiłem w mniejszych pracach o charakterze rekonesansowym, w języku polskim i angielskim.

Cel, polegający na przekrojowym przedstawieniu dziejów komisji Maddena, zrealizowałem w dziele zaproponowanym jako podstawa habilitacji, przede wszystkim w obszernym wstępie o charakterze monograficznym pt. *Dorobek komisji katyńskiej Kongresu Stanów Zjednoczonych*. Wstęp stanowi wprowadzenie do całej edycji źródłowej i omawia zagadnienie w sposób pogłębiony. Opracowanie sumuje dotychczasową wiedzę i prezentuje nowe ustalenia na temat amerykańskiej aktywności w kwestii katyńskiej w latach 1951-1952.

W opracowaniu *Dorobek komisji katyńskiej Kongresu Stanów Zjednoczonych* omówiłem i zanalizowałem genezę, przebieg oraz skutki prac komisji Maddena. Porządkując wykład w układzie chronologiczno-problemowym, rozpocząłem od przedstawienia drogi prowadzącej do powołania komisji, umiejscawiając ją na tle polityki międzynarodowej, szczególnie stosunków amerykańsko-sowieckich. Omówiłem rozwój sprawy katyńskiej w Stanach Zjednoczonych przed wszczęciem dochodzenia, m.in. aktywność kongresmanów, którzy weszli następnie w skład komisji Maddena. Analizując te informacje, wyciągnąłem wnioski odnoszące się do przyczyn powstania komisji, lokując je w planie międzynarodowym i wewnątrzamerykańskim. Do powołania komisji parlamentarnej doszło w następstwie

zimnowojennej rywalizacji dwóch bloków państw, która weszła w otwarte stadium wojny koreańskiej. W warunkach wielowymiarowej konfrontacji amerykańsko-sowieckiej, sprawa katyńska stała się polem walki propagandowej. Ukazałem mechanizm wyboru przez kongresmenów tematu zbrodni na polskich jeńcach. Powiązałem ten wybór m.in. z obawami o los amerykańskich jeńców w Korei, możliwością oddziaływania na zdominowaną przez ZSRS część Europy i uznaniem zbrodni z 1940 r. w toku wstępnych prac studyjnych za nośny temat propagandy antykomunistycznej. Podjęcie tematu Katynia było też pochodną zmiany nastawienia opinii publicznej i konkretnych grup wyborców wobec komunizmu. Zainteresowanie się poszczególnych polityków sprawą katyńską wiązało się z aktywnością środowisk polonijnych. Zostało to pokazane w pracy.

Wychodząc od genezy podjęcia sprawy katyńskiej w USA, omówiłem powołanie i konstrukcję komisji katyńskiej w Izbie Reprezentantów Stanów Zjednoczonych: treść Rezolucji Izby nr 390 z 18 września 1951 r., podstawy prawne działalności komisji, jej skład osobowy, sposób organizacji pracy oraz cel powołania. W rezolucji inicjującej postawiono przed komisją ogólne zadanie zbadania okoliczności i przebiegu zbrodni katyńskiej. Kongresmeni sprecyzowali i rozwinęli te zadanie w początkowym okresie prac komisji. Znalazło to formalny wyraz dopiero w Raporcie wstępnym z 2 lipca 1952 r., w którym określono dwa cele pracy komisji: rozstrzygnięcie kto odpowiada za zbrodnię i zebranie na to dowodów oraz ustalenie dlaczego zbrodnia nie została odpowiednio przedstawiona narodowi amerykańskiemu i reszcie świata.

Prace komisji zostały zaprezentowane dla całego okresu jej działalności, tj. od momentu powołania we wrześniu 1951 r., do złożenia Raportu końcowego w grudniu 1952 r. Przedstawiając kolejne posiedzenia komisji w Waszyngtonie, Chicago, Londynie, Frankfurt nad Menem i ponownie Waszyngtonie, zaprezentowałem najważniejsze zeznania oraz dowody rzeczowe. Równocześnie wyjaśniłem metody pracy komisji i problemy, z którymi musiała się ona zmierzyć. Ukazałem rolę kongresmenów, urzędników i świadków. Zaakcentowane zostały najważniejsze etapy aktywności komisji: pierwsze posiedzenie 11 października 1951 r., wystąpienia do władz innych państw, kooperacja z amerykańskimi agendami rządowymi, przyjęcie Raportu wstępnego, przesunięcie punktu ciężkości prac z badania zbrodni na badanie zachowań władz amerykańskich, korekta składu komisji, zakończenie dochodzenia 14 listopada 1952 r. i sporządzenie Raportu końcowego. Dużo uwagi poświęciłem przeniesieniu dochodzenia do Europy. Zaprezentowałem uwarunkowania polityczne, prawne i finansowe tego przedsięwzięcia, treść rozszerzającej pole działania Rezolucji Izby Reprezentantów nr 539 z 11 marca 1952 r. oraz kontrowersje związane z jej uchwaleniem, a także reakcje państw europejskich. Takie przeprowadzenie wykładu umożliwiło rekonstrukcję obrazu prac komisji i wyciągnięcie wniosków. Wnioski dotyczyły m.in. wnikliwości i zakresu dochodzenia (wątek zbrodni z 1940 r. oraz amerykański), sposobu jego prowadzenia (wiodąca rola przesłuchań), a także reakcji na prace komisji.

W opracowaniu pokazałem międzynarodowe uwarunkowania działalności komisji Maddena. Aktywność Kongresu Stanów Zjednoczonych w sprawie Katynia oddziaływała na sytuację międzynarodową, wywołując po obu stronach „żelaznej kurtyny” reakcje w płaszczyznach: politycznej, dyplomatycznej, informacyjnej i pracy służb bezpieczeństwa. Działania komisji Maddena dotyczyły przede wszystkim Związku Sowieckiego, Polski i Niemiec, ale wywołały też rezonans w innych państwach Europy Zachodniej oraz bloku sowieckiego. Władze amerykańskie zwróciły się o pomoc w śledztwie do rządów: ZSRS, RFN, Wielkiej Brytanii i Polski. Odmowa władz sowieckich pociągnęła za sobą reakcję polskiego satelity i zapoczątkowała kampanię propagandową komunistów. Przedstawiłem również przebieg i wyjaśniłem przyczyny fiaska negocjacji amerykańsko-brytyjskich w sprawie pomocy w śledztwie. Negocjacje te przedstawiłem m.in. w oparciu o dokumenty brytyjskie i amerykańskie spoza zespołu komisji Maddena.

Aktywność komisji Maddena miała też liczne konotacje wewnątrzamerykańskie. Dotyczyły one m.in. relacji pomiędzy władzą ustawodawczą i wykonawczą, Demokratami i Republikanami, rządem i mediami, społeczeństwem amerykańskim i jego elitami. Dzieje kongresowej komisji z początku lat 50. XX w. były splecione z amerykańską historią lat 30. i 40. XX w., wiązały się ze zmianami zachodzącymi na wewnętrznej scenie politycznej, ewolucją światopoglądową społeczeństwa, rolą Polonii amerykańskiej i karierami poszczególnych polityków. W historii komisji Maddena znalazły odbicie stosunki epoki Franklina D. Roosevelta i prezydentury Harry'ego Trumana. Charakteryzowały je m.in. przewaga Demokratów, przejście przez okres sojuszu z ZSRS i szok związany z początkiem „zimnej wojny”. Izba Reprezentantów powołała komisję także w celu skontrolowania działania władzy wykonawczej. Działania izby niższej parlamentu miały służyć wyznaczeniu granic uprawnień prezydenta w zakresie polityki zagranicznej, przeciwdziałać ich rozszerzaniu się, dostrzegalnemu zwłaszcza podczas wojny. Podobny cel przyświecał kongresmenom w wypadku wybranych aspektów polityki wewnętrznej, przede wszystkim transparentności działań rządu, w tym obowiązków informacyjnych administracji w stosunku do Kongresu i społeczeństwa oraz możliwości wprowadzania cenzury wojennej. Poruszenie sprawy Katynia, które w kontekście międzynarodowym służyło legislatywie i egzekutywie, w kontekście wewnętrznym stało się narzędziem podkreślenia pozycji parlamentu wobec władzy wykonawczej. Kongresmeni, prowadząc dochodzenie, wykorzystali potencjał ustrojowy Izby Reprezentantów i zaznaczyli jej rolę kontrolną. W tej sytuacji staje się zrozumiałe, iż w toku prac administracja współpracowała z komisją w celu wyjaśnienia okoliczności zbrodni, ale też wchodziła w konflikty np. na polu odtajniania dokumentów.

Kongresmeni z obu partii starali się umocnić rolę Izby Reprezentantów i wykazać zdolność do realizowania zadań w obszarze polityki zagranicznej oraz kontrolowania rządu. W komisji Maddena uwidoczniły się jednak różnice pomiędzy Demokratami i Republikanami. Demokraci, odnosząc się do działań F. D. Roosevelta i H. Trumana, starali się zbalansować krytykę z obroną. Republikanie ostrzej krytykowali administrację politycznych oponentów. Politycy zachowali się w różny sposób, co wynikało z ich biografii, poglądów, pozycji w partii i rodzimym stanie. W toku prac wystąpiły różnice pomiędzy przedstawicielami dwu partii i w ramach obu partii. Dotyczyły one amerykańskiego wątku śledztwa, m.in. kwestii skuteczności amerykańskiej polityki zagranicznej i infiltracji służb specjalnych. Podziały były wyraźnie widoczne przy ocenie personalnej odpowiedzialności za politykę wyciszania sprawy katyńskiej i szukania porozumienia z ZSRS kosztem Polski. Dominacja polityczna Demokratów w okresie będącym przedmiotem dochodzenia i w czasie prac komisji wpłynęła na ocenę postępowania władz amerykańskich.

W wypadku celu polegającego na zbadaniu dziejów zbrodni katyńskiej większe znacznie miały uwarunkowania międzynarodowe. Zadecydowały one o rozpoczęciu dochodzenia, a wnioski płynące z analizy zbrodni z 1940 r. odnoszono do aktualnej sytuacji międzynarodowej, np. losu jeńców amerykańskich w Korei i negocjacji ich dotyczących. Uwarunkowania międzynarodowe i wewnętrzne, w tym różnice pomiędzy członkami komisji, wpłynęły na proces formułowania konkluzji, co przedstawiłem w swojej pracy.

Ważne miejsce w opracowaniu zajęła prezentacja wyników pracy komisji. Komisja przedstawiła wyniki dochodzenia w Raporcie końcowym, który złożyła 22 grudnia 1952 r. do Komisji Plenarnej Izby Reprezentantów. Został on zarejestrowany jako raport Izby Reprezentantów numer 2505, opublikowany w dzienniku urzędowym i powielony w formie broszury. Do części wspólnej dokumentu końcowego załączone były oświadczenia odrębne kongresmenów. Raport parlamentarny nie był wyrokiem sądowym, ale zawierał ustalenia dotyczące badanego problemu i wskazywał drogę dalszego postępowania.

W Raporcie końcowym kongresmeni zgodnie i kategorycznie uznali, że funkcjonariusze NKWD ZSRS dokonali w Lesie Katyńskim masowego mordu na oficerach

Wojska Polskiego i innych przedstawicielach polskiej elity. Komisja podkreśliła, że wszystkie pozyskane zeznania, dokumenty i inne dowody rzeczowe jednoznacznie wskazują, że Związek Sowiecki odpowiada za mord katyński.

W dokumencie końcowym, do którego włączono większość tekstu Raportu wstępnego zaprezentowano podstawowe okoliczności zbrodni, takie jak czas i miejsca jej popełnienia, charakterystyka oraz liczba ofiar, sposób mordu, a także przywoływano główne dowody. Komisja stwierdziła, że zbrodni dokonano wiosną 1940 r. oraz wskazała, że ofiarami jej byli jeńcy wojenni internowani wcześniej w obozach NKWD w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie, w liczbie około 15 000. W Kozielsku i Starobielsku przetrzymywano głównie wojskowych, w Ostaszkowie policjantów, w obozach jenieckich znalazła się też mała grupa cywili. Jeńców, z wyjątkiem około 400 ocalałych, wymordowano wiosną 1940 r., wszystkich w podobny sposób. Jeńców z obozu w Kozielsku zamordowano koło Katynia, z obozu w Starobielsku pod Charkowem, a z obozu w Ostaszkowie w nieznanym miejscu.

Komisja Maddena ustaliła najważniejsze fakty, które mogła w 1952 r. rozpoznać. Rekonstrukcja zdarzeń została przeprowadzona w oparciu o duży materiał dowodowy, który prawidłowo zinterpretowano. Członkowie komisji rzetelnie wskazali, że w Lesie Katyńskim odkryto zwłoki nie mniej 4 143 jeńców z Kozielska (liczba niewiele mniejsza od obecnie znanej). Równocześnie trafnie uznali, że w innych miejscach zamordowano jeńców z obozów w Starobielsku i Ostaszkowie. Komisja z maksymalną, możliwą wówczas dokładnością wskazała przybliżone miejsce mordu i ukrycia zwłok ofiar ze Starobielska i słusznie uznała za niemożliwe określenie takiego miejsca dla jeńców z Ostaszkowa (powtarzając jednak nieprawdziwą pogłoskę o ich zatopieniu w Morzu Białym). Sukcesem komisji było określenie sumarycznej liczby ofiar na około 14 600 zamordowanych jeńców, czyli niewiele mniejszą od znanej dziś liczby ofiar z trzech obozów jenieckich NKWD. Inne, ważne fakty dotyczące zbrodni katyńskiej były niemożliwe do ustalenia bez współpracy władz sowieckich. Kongresmani nie byli np. w stanie dociec, w jakim trybie podjęto zbrodniczą decyzję i stwierdzić, że dotyczyła ona też więźniów przetrzymywanych na anektowanych przez ZSRS terenach Polski.

Kongresmeni wskazali w Raporcie końcowym na charakter zbrodni katyńskiej, jako masowej, zaplanowanej i skierowanej przeciwko określonej grupie ofiar, czyli polskim oficerom, policjantom oraz innym obywatelom należącym do polskiej elity intelektualnej. Według komisji, w intencji sprawcy zbrodni miała służyć realizacji planu podboju świata. Jako że zostali zamordowani jeńcy wojenni, kongresmeni wyrazili obawę, iż komuniści postąpią podobnie z jeńcami amerykańskimi w Korei.

Komisja Maddena dokonała również oceny postępowania władz amerykańskich w sprawie Katynia. Kongresmeni stwierdzili nieprawidłowości w postępowaniu kilku instytucji. Wyciągnęli też wnioski wykraczające poza kwestię katyńską, dokonując oceny różnych aspektów polityki F. D. Roosevelta i H. Trumana. W podsumowujących raport wnioskach, wytknięte zostały głównie błędy polityki zagranicznej, służb specjalnych i ograniczanie wolności słowa.

Komisja stwierdziła nadużycie władzy przez Biuro Informacji Wojennej (OWI) i Federalną Komisję Łączności (FCC), polegające na zablokowaniu przekazania informacji o zbrodni katyńskiej, poprzez wywarcie presji na redaktorów przygotowujących audycje radiowe. Formułując zarzut kongresmeni opierali się m.in. o ustalenie śledztwa, wskazujące na wstrzymanie w czasie wojny emisji programu po telefonicznym nacisku z Waszyngtonu. Członkowie Izby Reprezentantów uznali, że urzędnicy doprowadzili do wprowadzenia cenzury, przekraczając swoje kompetencje. Pomimo podkreślenia, że OWI i FCC złamały prawo, kongresmeni nie wskazali na kroki, które należało w związku z tym podjąć.

Odnosząc się głównie do błędów polityki informacyjnej w sprawie katyńskiej, kongresmeni skrytykowali rozgłoszenie „Głos Ameryki” za niepełne i nieefektywne wykorzystanie materiałów ukazujących oblicze komunizmu.

W Raporcie końcowym komisja krytycznie oceniła pracę wywiadu wojskowego G-2 i wysunęła postulat drobiazgowego zbadania aktywności tej służby w latach 1944-1945. Ocena wynikała ze stwierdzenia zaniedbania przez wywiad w pierwszej połowie lat 40. XX w. kierunku Europy Wschodniej i przestępczego postępowania z dokumentacją katyńską. Zarzut wyartykułowany w podsumowujących wnioskach dotyczył zaginięcia dokumentów na temat zbrodni katyńskiej. W toku śledztwa ustalono gdzie i kiedy doszło do zaniedbań w tym obszarze, a także szczegółowo zbadano okoliczności zniknięcia raportu Johna Van Vlieta jr. Za motyw tych celowych działań uznano chęć ukrycia prawdy przed opinią publiczną. Komisja nie rozstrzygnęła, kto zniszczył bądź wykradł dokumenty i czy działał jako agent sowiecki lub z poduszczenia kogoś w rządzie. Kongresmeni wskazali jako osobę winną zaniedbań, a może gorszych działań, gen. Clayтона Bissela, podkreślając fatalne, w ich mniemaniu, skutki nie przesłania raportu Van Vlieta do Departamentu Stanu. W dodatkowym oświadczeniu dwaj republikańscy członkowie komisji Timothy Sheehan i Alvin O’Konski wysunuli wnioski o komunistycznej infiltracji G-2 i odpowiedzialności prezydenta F. D. Roosevelta za brak nadzoru nad służbami. Demokraci w oświadczeniu odpowiedzieli, że w ich mniemaniu wnioski zawarte w części wspólnej raportu są wystarczające.

Krytyka dotyczyła również amerykańskiej polityki wobec ZSRS i Europy Wschodniej. W dokumencie końcowym uznano, że polityka USA nadmiernie polegała na sojuszu z ZSRS i zbyt łatwo poświęcała interesy krajów takich jak Polska. Wnioski te dotyczyły okresu rozpoczynającego się w 1942 r., a nawet wcześniej i rozciągającego na czasy powojenne. Najostrzejsze zarzuty dotyczyły 1945 r. W ocenie komisji, przed kapitulacją Niemiec w najwyższych kręgach amerykańskiego rządu i armii występowało błędne przekonanie, że dla zapobieżenia wycofaniu się ZSRS z wojny trzeba poświęcać innych sojuszników i własne zasady. Kongresmeni podkreślili, że „psychoza” dążenia do porozumienia z Sowietami nie minęła po zakończeniu wojny z Niemcami, a Stany Zjednoczone niepotrzebnie zabiegały o przystąpienie ZSRS do wojny przeciwko Japonii. W Raporcie końcowym odnotowano, że świadkowie przyznawali, że gdyby mieli o komunistycznej Rosji w czasie wojny wiedzę taką, jaką mają w 1952 r., to postępowaliby inaczej. Członkowie komisji wytknęli, że wiele dokumentów ujawnionych podczas śledztwa było dostępnych dla amerykańskich przywódców w 1942 r., a zagrożenie stwarzane przez ZSRS było widoczne jeszcze wcześniej. Stwierdzono, że nierozpoznanie tych oznak i prowadzenie polityki zagranicznej korzystnej dla władz na Kremlu, doprowadziło do zagrożenia Stanów Zjednoczonych. Komisja uznała, że polityka administracji F. D. Roosevelta i H. Trumana, a zwłaszcza Departamentu Stanu, przyczyniła się do sukcesów komunizmu, zaś politycy i wojskowi popełnili błędy, ale na odpowiedzialność osobistą F. D. Roosevelta wskazali w zdaniu odrębnym tylko Timothy Sheehan i Alvin O’Konski.

Podawszy ustalenia dotyczące faktów, komisja Maddena wskazała działania, które winny mieć miejsce po zakończeniu przez nią prac. Wraz z rejestracją Raportu końcowego, rekomendacje zostały poparte autorytetem Izby Reprezentantów.

Komisja zaleciła podjęcie przez Departament Obrony stosownych kroków wobec gen. Clayтона Bissela i drobiazgowego zbadanie w śledztwie działań G-2 w latach 1944-1945. Kongresmeni ostrzegli, że jeśli finansowany przez Kongres Stanów Zjednoczonych „Głos Ameryki” chce istnieć, to musi pracować lepiej niż dotąd. Komisja wskazała, że Kongres Stanów Zjednoczonych powinien powołać komisję dla zbadania zbrodni w Korei, gdzie postępowanie komunistów wobec Amerykanów i ich sojuszników jest podobne do tego wobec Polaków w Katyniu. W związku z uznaniem, że zbrodnia katyńska może stanowić

powtarzalny wzorzec, w Raporcie końcowym zaproponowano przyjęcie terminu „katynizm” dla określania zbrodni o podobnej charakterystyce.

Komisja postanowiła zobowiązać prezydenta Stanów Zjednoczonych do przesłania ustaleń dochodzenia katyńskiego przedstawicielom Stanów Zjednoczonych w ONZ i polecenia im przedstawienia sprawy Katynia Zgromadzeniu Ogólnemu tej organizacji. Zaleciła też doprowadzenie do rozpoczęcia przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości w Hadze postępowania przeciwko ZSRS za popełnienie zbrodni katyńskiej. Kongresmeni zobowiązali ponadto prezydenta do polecenia amerykańskim przedstawicielom w ONZ, aby podjęli starania mające na celu powołanie międzynarodowej komisji do zbadania innych masowych mordów. Komisja wskazała na konieczność wzmocnienia zaleceń dla prezydenta dodatkową uchwałą Izby Reprezentantów, co nie nastąpiło.

W podsumowującej części wstępu monograficznego, przedstawiłem następstwa i bilans prac komisji Maddena. Rekomendacje komisji zostały zrealizowane w niewielkim zakresie, np. przedstawiciele Stanów Zjednoczonych rozkolportowali jej Raport końcowy w ONZ. Większość zaleceń zawartych w dokumencie końcowym pozostała na papierze. Wskazałem na to i omówiłem przyczyny nie wykonania planów członków komisji, kładąc nacisk na względne odprężenie w stosunkach amerykańsko-sowieckich po zakończeniu działań wojennych w Korei i kadencyjną zmianę władz w Białym Domu oraz na Kapitolu. Pomimo nie wykonania większości rekomendacji, dorobek dochodzenia Izby Reprezentantów Stanów Zjednoczonych był znaczący. Aktywność kongresmenów wpłynęła na bieg sprawy katyńskiej. W toku prac komisji Maddena rozpowszechniona została wiedza o zbrodni katyńskiej. Przysłużyło się temu relacjonowanie prac komisji w prasie i radiu, np. przez dziennikarzy obecnych podczas przesłuchań. Przekaz był skierowany głównie do Amerykanów i Europejczyków, we Frankfurcie nad Menem obrady tłumaczono na język niemiecki, a poprzez audycje rozgłośni „Głos Ameryki” docierano do słuchaczy w państwach komunistycznych. Opublikowanie w 1952 r. protokołów posiedzeń i raportów stworzyło możliwość korzystania z dorobku komisji po zakończeniu przez nią prac. Materiały te rozesłano nie tylko kongresmenom i urzędnikom, ale też zainteresowanym osobom oraz stowarzyszeniom. W 1988 r. ponownie wydano Raport końcowy. W Stanach Zjednoczonych, w wyniku działań z lat 1951-1952, pojawiła się i utrwaliła w elicie politycznej wiedza na temat zbrodni katyńskiej. Wątek katyński, podejmowany m.in. przez byłych członków komisji Maddena, powracał w amerykańskiej polityce po 1952 r. W mniejszym zakresie efekt ten dotyczył Europy Zachodniej.

Konkluzja dochodzenia katyńskiego Izby Reprezentantów stworzyła nową sytuację prawną i polityczną w Stanach Zjednoczonych. Potwierdzenie w dokumentach Kongresu odpowiedzialności sowieckiej za zbrodnię z 1940 r., dało amerykańskim urzędnikom i politykom pewność, co do stanu faktycznego. Od 1952 r. mogli oni przywoływać przypadek zbrodni katyńskiej bez obawy popełnienia omyłki. Miało to duże znaczenie w wypadku sprawy katyńskiej, której składową przez dekady była dezinformacja. Zmiana sytuacji prawno-politycznej dotyczyła Stanów Zjednoczonych, ale w mniejszym stopniu oddziaływała także globalnie. Komisja amerykańskiego parlamentu, jako jedyne na świecie ciało tej rangi, przeprowadziła dochodzenie i dokonała formalnej, prawidłowej oceny zbrodni katyńskiej. Miało to szczególne znaczenie do momentu przyznania w 1990 r. przez władze ZSRS, że za zbrodnię odpowiada NKWD i Józef Stalin oraz ujawnienia w 1992 r. przez prezydenta Rosji dokumentacji decyzji katyńskiej Politbiura WKP(b) z 5 III 1940 r.

Kończąc wstęp pt. *Dorobek komisji katyńskiej Kongresu Stanów Zjednoczonych*, podkreśliłem wartość trwałego dorobku komisji Maddena, na który składają się raporty oraz protokoły zawierające zeznania i dowody rzeczowe. Zebranie wielu cennych świadectw miało znaczenie historyczne, co uwypukliłem w stanowiącym część osiągnięcia wstępie o charakterze monograficznym, poprzedzającym edycję spuścizny komisji Maddena.

Na wskazane jako podstawa habilitacji osiągnięcie, składa się przygotowanie edycji źródłowej spuścizny Specjalnej Komisji Śledczej do Zbadania Faktów, Dowodów i Okoliczności Mordu w Lesie Katyńskim. Zadanie obejmowało wybór materiału mającego wejść w skład edycji źródłowej i jego krytyczne opracowanie. Założenia edycji, m.in. zasady opracowania, podałem w nocie wstępnej.

W 1952 r. wydawnictwo rządowe w Waszyngtonie opublikowało większość spuścizny komisji Maddena, czyli dwa raporty i siedem części materiałów dowodowych z dochodzenia. Raport wstępny liczył 31 stron, końcowy 51 stron, zaś ciągle numerowane protokoły, zawierające m.in. stenogramy przesłuchań, 2 362 strony. Druki te opatrzone nadtytułem *The Katyn Forest Massacre*. Siedem części protokołów pt. *Hearings before the Select Committee to Conduct an Investigation etc.* konsumowało zeznania złożone na posiedzeniach komisji i najważniejsze dowody rzeczowe (dokumenty oraz fotografie). W oparciu o archiwalia, potwierdziłem zgodność wydania drukowanego z zachowanymi, oryginalnymi protokołami. Ze względu na zawarcie w publikacji z 1952 r. najważniejszych elementów dorobku dochodzenia Izby Reprezentantów, co potwierdziłem kwerendą archiwalną, wydawnictwo to zostało obrane za przedmiot polskiej edycji. Amerykańska publikacja nie miała charakteru edycji krytycznej, stanowiąc źródło drukowane, wymagające opracowania pod kątem edycji o charakterze naukowym. Konieczne było rozeznanie charakteru, a nawet przynależności materiału, np. wewnątrz kilkuczęściowych dowodów rzeczowych. Edycję z 1952 r. wydano w języku angielskim, w niektórych wypadkach dodając fotokopie obcojęzycznych dokumentów, na ogół poprzedzone tłumaczeniem na język angielski. Przygotowując polską edycję *The Katyn Forest Massacre*, od którego to tytułu ukułem pierwszy człon tytułu *Mord w Lesie Katyńskim. Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951-1952*, dokonałem selekcji materiału. Wybór objął wszystkie stenogramy przesłuchań świadków i większość dowodów rzeczowych. Pominięte zostały łatwo dostępne dokumenty pochodzenia polskiego, których nie uwzględnienie nie zaburza oglądu rozwoju dochodzenia. Część oryginałów załączonych do protokołu tłumaczeń dokumentów polskich, odnalazłem w archiwaliach i w celu uniknięcia wielokrotnego tłumaczenia wykorzystałem w edycji.

Opracowanie materiału wymagało m.in. weryfikacji dużej części nazw miejscowych i personaliów, przekreślanych przez świadków, protokolantów i tłumaczy. W toku przesłuchań składano zeznania w języku angielskim, którym nie wszyscy zeznający władali biegle, a także w innych językach, co na bieżąco tłumaczono na język angielski. Protokołowano w języku angielskim. Przed komisją zeznawali przedstawiciele co najmniej dziesięciu narodowości, m.in. liczni Amerykanie i Niemcy, dla których nazwy słowiańskie były trudne do zapamiętania i wymówienia. Zrodziło to wiele pomyłek, które musiałem wyjaśnić. W ramach opracowania źródła wykonałem aparat odsyłaczy, ułatwiających odbiór materiału i wprowadzających niekiedy nowe ustalenia.

W przedstawionym jako osiągnięcie dwóch tomach edycji pt. *Mord w Lesie Katyńskim* znajduje się pięć części protokołów komisji Maddena. Dwie pozostałe części i dokument końcowy, publikowany wcześniej w języku polskim, zostaną wydane w trzecim tomie. Podział materiału nie jest przypadkowy. W pierwszym tomie zamieściłem trzy części protokołów, obejmujące pierwszą fazę dochodzenia, przeprowadzoną w Waszyngtonie i w Chicago. W tym stadium prac przed komisją zeznawało wielu obywateli Stanów Zjednoczonych. Drugi tom zawiera protokoły wszystkich przesłuchań w Europie, przed komisją w Londynie i we Frankfurcie nad Menem oraz podkomisją w Neapolu. Wśród zeznających poza Stanami Zjednoczonymi było wielu Polaków, Niemców i innych Europejczyków. Do zamieszczonych w obu tomach protokołów obrad, załączono interesujące dokumenty, m.in. proveniencji amerykańskiej i niemieckiej. Wskazane jako osiągnięcie tomy obejmują większość zgromadzonego w śledztwie materiału.

Krytyczna edycja źródłowa w języku polskim może zostać wykorzystana do dalszych badań nad zbrodnią katyńską i jej reperkusjami. Największe znaczenie, jako źródło historyczne, mają protokoły przesłuchań osób, które nie złożyły innych relacji, bądź złożyły je w czasie odległym od 1952 r. Stawienictwo obywateli Stanów Zjednoczonych przed komisją było obowiązkowe, co pozwoliło zebrać zeznania od urzędników i wojskowych, np. oficerów wywiadu oraz jeńców wojennych przywiezionych w 1943 r. do Lasu Katyńskiego. Możliwości organizacyjne i polityczny autorytet ułatwiły kongresmenom dotarcie m.in. do pięciu członków działającej w 1943 r. Międzynarodowej Komisji Lekarskiej. Zeznania podlegały już na sali obrad falsyfikacji, często dokonywanej w oparciu o zgromadzone przez komisję Maddena dokumenty, a świadkowie byli zmuszeni precyzować swoje wypowiedzi. Przed kongresową komisją zeznawano pod przysięgą, co nie zwalnia od krytyki źródła, dokonanej przeze mnie w niezbędnym zakresie w ramach opracowania. Zeznania zawierały cenne informacje na temat zbrodni katyńskiej i zupełnie unikalne odnośnie biegu sprawy katyńskiej w Stanach Zjednoczonych. Badacze mogą odnaleźć w zeznaniach źródła wielu wiadomości, obrastających później mitami powtarzanych w literaturze. Dużą wartość przedstawiają załączane do protokołów kopie dokumentów, zwykle potwierdzane podczas posiedzenia za zgodność z oryginałem i często prezentowane w fotokopiach. Poznać możemy wiele ważnych materiałów z lat 40. XX w., np. raporty ppłk. Henry'ego Szymańskiego, otrzymując przy tym wskazówki dotyczące kierunków dalszych poszukiwań archiwalnych. Komisja wytworzyła dokumenty do dziejów sprawy katyńskiej, część z nich załączając do protokołu, np. korespondencję z obcymi rządami. Protokoły komisji Maddena, nawet po ujawnieniu w latach 90. XX w. wielu dokumentów sowieckich, pozostają cennym źródłem. Edycja spuścizny Specjalnej Komisji Śledczej Izby do Zbadania Faktów, Dowodów i Okoliczności Mordu w Lesie Katyńskim stanowi ważną część osiągnięcia.

Dwa tomy materiałów dochodzenia Izby Reprezentantów Stanów Zjednoczonych pt. *Mord w lesie Katyńskim, Przesłuchania przed amerykańską komisją Maddena w latach 1951-1952*, poprzedzone wstępem pt. *Dorobek komisji katyńskiej Kongresu Stanów Zjednoczonych*, proponuję jako podstawę przewodu habilitacyjnego.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowych. Rozwój zainteresowań naukowych

W latach 90. XX w. i początku następnej dekady moje zainteresowania koncentrowały się na historii wojskowości epoki nowożytnej. Badaniami naukowymi objąłem okres panowania Jana III Sobieskiego. Znalazło to odzwierciedlenie w pracy magisterskiej i monografii *Wyprawa bukowińska Stanisława Jabłonowskiego w 1685 roku* (wyd. Neriton, 2002). W opracowaniu tym jako pierwszy szczegółowo zrekonstruowałem historię zmagających wojennych Rzeczypospolitej, w ramach Ligi Świętej, z Imperium Osmańskim w 1685 r. Wniosłem też nowe ustalenia do historii polityki zagranicznej i wewnętrznej państwa polsko-litewskiego oraz w mniejszym zakresie Chanatu Krymskiego i Mołdawii. W oparciu o wyniki własnych i wcześniejszych badań, wyciągnąłem wnioski dotyczące polityki Jana III w latach 1684-1696. Monografia, wielokrotnie cytowana, stanowi główny punkt odniesienia dla historyków nawiązujących do kampanii 1685 r. na froncie polsko-tureckim.

Penetrowałem również problematykę polskiej myśli wojskowej pierwszej połowy XIX w. (*Wzorce partyzantki w polskiej myśli wojskowej od Powstania Listopadowego do Wiosny Ludów*, „Niepodległość i Pamięć” 2002, nr 1). W referacie konferencyjnym *Mit kosy w polskich powstaniach narodowych*, opublikowanym w 2004 r., wykazałem, że warunki polityczne mogą przyczynić się do przetrwania koncepcji z zakresu teorii wojskowości, pomimo jej rosnącej wraz z rozwojem techniki anachroniczności.

W końcu lat 90. XX w. podjąłem badania nad historią myśli politycznej schyłku XIX w. i pierwszej połowy XX w. Interesowali mnie m.in. konserwatyści wywodzący się z ziem

byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego (*Ludowcy w oczach Stanisława Cata Mackiewicza: lata II wojny światowej*, „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego” 1997/1998, nr 30). Moje zainteresowanie myślą polityczną i szerzej historią idei, znalazło odzwierciedlenie przede wszystkim w temacie rozprawy *Marian Zdziechowski wobec myśli rosyjskiej przełomu XIX i XX w.*, na podstawie której uzyskałem stopień naukowy doktora.

Kontynuowałem wyżej zasygnalizowane wątki badań po promocji doktorskiej w marcu 2004 r. W następnym roku opublikowałem monografię *Marian Zdziechowski wobec myśli rosyjskiej XIX i XX w.* (wyd. Neriton, 2005). Stanowiła ona pokłosie tezy doktorskiej, ale została wzbogacona o nowe elementy. W monografii zanalizowałem związki Mariana Zdziechowskiego z rosyjską myślą polityczną i historiozoficzną oraz ewolucję jego stosunku do Rosji i jej kultury. Zaprezentowałem osobiste i ideowe relacje Zdziechowskiego z przedstawicielami rosyjskiego życia intelektualnego. Porównując ważne wątki myśli, poszerzyłem wiedzę o związkach bohatera m.in. z Włodzimierzem Sołowjowem i Mikołajem Bierdiajewem. Przekrojowe ujęcie tematu, pozwoliło wyciągnąć wnioski dotyczące charakteru i dynamiki stosunku Zdziechowskiego do myśli rosyjskiej. Badania nad postacią Zdziechowskiego przerwałem w 2011 r., kiedy to zamieściłem poświęcony mu tekst w czasopiśmie naukowym. W stosunku do tezy doktorskiej, w kolejnych latach poszerzyłem perspektywę badawczą głównie o kwestię stosunku Zdziechowskiego do bolszewizmu.

Moją najnowszą publikacją naukową dotyczącą XVII w. jest artykuł *Polityka Jana III Sobieskiego w okresie powiedeńskim* („Studia Wilanowskie” 2014, t. XXI).

Po podjęciu w listopadzie 2004 r. pracy w Instytucie Pamięci Narodowej, rozpocząłem systematyczne badania naukowe nad historią II wojny światowej i okresu powojennego, koncentrując się na problematyce katyńskiej. W toku badań penetrowałem kontekst, genezę i przebieg zbrodni katyńskiej z 1940 r. Zająłem się również jej reperkusjami na przestrzeni kolejnych kilkudziesięciu lat.

Do osiągnięć naukowych zaliczam obalenie hipotezy o współdziałaniu sowiecko-niemieckim w planowaniu zbrodni katyńskiej, co było możliwe m.in. dzięki wyjaśnieniu charakteru tzw. konferencji krakowsko-zakopiańskich NKWD i SS w latach 1939-1940 (m.in. *Sovětsko-německá spolupráce a katyňský zboin*, „Paměť a dějiny. Revue pro studium totalitních režimů” 2010, ročník IV). W odniesieniu do przebiegu zbrodni z 1940 r., wykorzystując m.in. nowe źródła epistolograficzne, naświetliłem rolę cenzora obozowego NKWD w naruszeniu blokady informacyjnej podczas realizacji operacji katyńskiej (*Starobielsk 1940. Niesubordynacja Daniela Czecholskiego*, „Dzieje Najnowsze” 2007, nr 3).

Odkryłem, że oficer figurujący w sporządzonych w oparciu o dokumenty NKWD wykazach jako ofiara zbrodni katyńskiej z tzw. listy starobielskiej, przeżył sowiecką niewolę i zmarł w 1986 r. (*Porucznik WP Czesław Pawłowski, lekarz weterynarii – ocalony jeńiec ze Starobielska*, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej” 2016, t. 9). Potwierdziły to akta osobowe ocalonego przechowywane w archiwum brytyjskiego Ministerstwa Obrony, wskazując na konieczność skonfrontowania starobielskiej listy katyńskiej z aktami personalnymi żołnierzy polskich w Wielkiej Brytanii.

W oparciu o dokumenty sowieckie, m.in. słabo spenetrowane jawne akta rosyjskiego śledztwa katyńskiego, analizowałem perspektywy poszerzenia wiedzy o zbrodni na polskich jeńcach wojennych i więźniach, prezentując wnioski w języku polskim i angielskim.

W moich badaniach ważne miejsce zajęła historia sprawy katyńskiej po 1940 r. Odnosiłem się do okresu II wojny światowej i czasów późniejszych, aż po XXI w.

Wniosłem znaczący wkład do rozwoju wiedzy o fenomenie kłamstwa katyńskiego. Przedstawiłem rolę komisji NKWD/NKGB ZSRS w stworzeniu w 1943 r. wzorca kłamstwa obarczającego Niemców winą za zbrodnię w Lesie Katyńskim (m.in. *The Birth and Persistence of the Katyn Lie*, „Case Western Reserve. Journal of International Law”, Vol. 45, Spring 2013, Issue 3). Omówiłem również m.in. stosunek Władysława Gomułki do kwestii

katyńskiej na przestrzeni kilku dekad i reakcję Związku Sowieckiego na podjęcie sprawy katyńskiej w Wielkiej Brytanii w latach 70. XX w.

Poczyniłem nowe ustalenia na temat działań polskiej opozycji w latach 70. i 80. XX w., które miały na celu upowszechnienie informacji o sowieckiej zbrodni (m.in. *Ricordare Katyń. Il ruolo dei movimenti di opposizione polacchi*, „Poloniaeuropae” 2011, n. 2).

Mniejsze teksty dotyczące komisji Maddena traktuję jako przyczynki do pracy zaproponowanej jako podstawa habilitacji, ale część ustaleń w nich zawartych wykracza poza dzieje amerykańskiego dochodzenia. Dotyczyło to np. działań władz komunistycznych w latach 1952-1953, adresowanych do własnych społeczeństw. Oderwały się one w niektórych wątkach od aktywności komisji Maddena i dlatego zostały szerzej niż w dziele omówione w artykule. Propagandę w państwach bloku wschodniego, przedstawiłem głównie w oparciu o kwerendę prasy sowieckiej, polskiej, czechosłowackiej, niemieckiej i bułgarskiej. W oparciu o archiwalia omówiłem działania represyjne władz w Polsce (*Propaganda kłamstwa kontra „Komisja Katyńska” Izby Reprezentantów USA*, „Zeszyty Katyńskie” 2008, nr 22). Natomiast analizując wypracowanie w 1952 r. decyzji w partyjno-państwowym centrum władzy w ZSRS, z udziałem Józefa Stalina i Wiaczesława Mołotowa, wyciągnąłem wnioski dotyczące mechanizmu kształtowania polityki zagranicznej ZSRS. Ustalenia, poczynione w oparciu o nowe dokumenty, poszerzyły wiedzę m.in. o roli Komisji Spraw Zagranicznych KC WKP(b) i Ministerstwa Spraw Zagranicznych ZSRS oraz pozycji Mołotowa, w okresie gdy nie sprawował funkcji ministra (*Decyzja Politbiura WKP(b) z 29 II 1952 r. ZSSR wobec komisji katyńskiej Izby Reprezentantów USA*, „Dzieje Najnowsze” 2013, nr 1).

W toku badań nad historią najnowszą dokonałem również ustaleń biograficznych. Badając biografię ks. Zdzisława Peszkowskiego, wyświetliłem skierowane przeciwko niemu działania aparatu bezpieczeństwa PRL, które nie miały związku ze sprawą katyńską. Działania Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego i Komitetu ds. Bezpieczeństwa Publicznego w latach 50. XX w. były wymierzone w Peszkowskiego i rzekomą siatkę szpiegowską jego wychowanków, m.in. Jerzego Krzysztonia. Działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w latach 60. i 70. XX w., wiązały się z nadzorem nad podróżami Peszkowskiego do Polski z grupami młodzieży polonijnej. Uzupełniłem, w oparciu o informacje ze źródeł polskich i sowieckich, wiedzę o biografii Konrada Orzechowskiego, opisując wywiezienie go w głąb ZSRS w 1945 r. oraz lata późniejsze. Wyniki badań dotyczących Orzechowskiego, podobnie jak niektóre inne ustalenia, zamieściłem w czasopiśmie popularnonaukowym, a następnie były one cytowane w literaturze przedmiotu.

Do mojego dorobku należą recenzje z zakresu historii najnowszej, dotyczące problematyki katyńskiej, a także innych zagadnień, m.in. środowiska piłsudczyków po 1939 r.

Wyniki moich badań nad problematyką katyńską zaprezentowałem w siedemnastu publikacjach w czasopiśmie recenzowanych i pracach zbiorowych. Kilkanaście tekstów, w większości wcześniej publikowanych w czasopiśmie naukowych lub popularyzujących historię, zebrałem w recenzowanej książce *Ludobójstwo. Kłamstwo i walka o prawdę. Sprawa Katynia 1940–2014* (wyd. LTW, 2014), nominowanej do nagrody „Przeglądu Wschodniego”. Moje ustalenia dotyczące sprawy katyńskiej były wielokrotnie cytowane i pozytywnie oceniane w literaturze przedmiotu. Cały mój dorobek naukowy związany z historią II wojny światowej i okresem późniejszym, z wyjątkiem jednego artykułu spoza tematyki katyńskiej, powstał po obronie rozprawy doktorskiej.

Podsumowując, po obronie doktoratu opublikowałem dwadzieścia sześć pozycji naukowych: dwie książki, cztery recenzje, osiemnaście artykułów i dwa tomy edycji wskazane jako podstawa habilitacji.

W. Wójcicki